

Vincenc Cene Malovrh

Temelji gospodarnosti v pogojih industrializacijske civilizacije

Samozaložba, Ljubljana 1996, 270 strani.

Pred predstavitvijo knjige je treba vsaj nekaj stavkov nameniti avtorju. Vincenc Cene Malovrh spada v starejšo generacijo slovenskih geografov, ki sicer nikoli ni usmerjal razvoja slovenske geografije, je bil pa njen bistveni in posebno spoštovan del. Dobro se spominjam besed prof. Ilešiča, ki je pri predavanjih z velikim spoštovanjem govoril o njegovem delu sredi negeografskega (gospodarskega) okolja. Dobro so znane ekonomsko-geografske razprave V.C. Malovrha, ki so napisane izrazito sistematično, teoretično dobro podkrepjeno in s težnjo po čim večji objektivizaciji obravnavane snovi.

Tako je pisana tudi pričujoča knjiga, v kateri skuša avtor predstaviti vso zapletenost gospodarjenja v industrijski družbi. Delo je razdeljeno na tri osnovna poglavja.

V prvem poglavju (Značilnosti vsebine in ustroja družbene reprodukcije) so opredeljeni bistvo družbene reprodukcije, njen ustroj in razvoj ter skupine dejavnikov družbene reprodukcije.

Drugo, osrednje poglavje (Priskrbovanje in trošenje dobrin v pogojih industrializacije) je razdeljeno na šest podpoglavij: industrializacijska civilizacija, industrijski način ustvarjanja dobrin, industrijsko ustvarjanje dobrin iz snovi neživega porekla, ustvarjanje dobrin živega porekla, podeljevanje dobrin na kraj njihove rabe, razvojna dinamika odnosov v družbeni reprodukciji.

Tretje poglavje (Okolje bivanja in gospodarjenja) na kratko obravnava naslednje tematike: stvaritev dela in položajni odnosi v okolju bivanja, sistem središč družbene aktivnosti, življenjska raven, naraščanje prebivalstva, razvojno zaviralni vplivi iz okolja.

Knjiga obravnava gospodarsko tematiko, zato se ne čutim usposobljenega, da bi jo presojal z gospodarskega vidika. Na drugi strani pa avtor umešča snov v naravne cikle in družbeno reprodukcijo, kar pa je že možno razumeti z geografsko izobrazbo. Knjige prav gotovo ne bodo jemale v roke širše množice. Podpisani si po branju, ki je občasno naporno prebijanje skozi besedilo, želi najti čas, da bi ponovno vzel knjigo v roke in ob njenem prebiranju užival.

Delo je nabito, zgoščeno s številnimi avtorjevimi drobnimi izvirnimi spoznanji in gledanji.

Avtor v uvodu pravi, da so "objavljene ugotovitve plod spoznavanja določenega procesnega kompleksa ob kritičnem soočanju s podrobnimi empirično dokumentarnimi pričevanji, in z izsledki mnogoštevilnih specialističnih raziskovanj naravnih in sociogenih pojavov." (str. 12)

To je lahko ena od odlik dela, hkrati pa tudi slabost, saj manjka celovit, teoretsko utemeljen pregleden logični sistem, ki bi omogočal lažje razpoznavanje sestavnih členov in njihove funkcije v celotnem ustroju gospodarjenja. S trditvijo se avtor verjetno ne bi strinjal, ker pravi, da "velike sisteme, kakršnega predstavlja tudi družbena

reprodukcija, je mogoče uspešno obravnavati, ako označeno genetsko-funkcionalno metodo uporabimo najprej za razjasnjevanje posameznih njegovih sestavin" (str. 13).

Način obravnave je jezikovno izredno močno formaliziran, abstrahiran in sofisticiran. To sicer daje vtis velike stopnje objektivnosti, vendar se hkrati s tem tematiki odvzemajo življenjski sokovi. Za formalistično-abstraktni način pisanja je presenetljivo, da povsem manjka znanstveni aparat. Glede na resnost avtorja sodimo, da je z delom želel predstaviti svoje izvirno gledanje na zapleteno celovitost gospodarnosti. Svojstven samohodec!

Ker bi temeljitejši prikaz dela zahteval nekajkrat več prostora, kot ga zavzema knjiga (zaradi številnih mest, ki kar kličejo k polemčnosti in širši obravnavi), le nekaj osebnih opazanj.

V gospodarskem prostoru avtor zaznava sile po naslednjih kategorijah pojavov: neživega sveta, živega sveta, človeka, družbe, prostora, svetovja, časa (str. 17).

Posamezna mesta je miselno zelo težko "prebiti", kot na primer na strani 36: "Tako morata biti, na primer, energijsko odporna snov in predmet iz take snovi obdelovana ter predelovana s pomočjo visoko zmogljivega sredstva dela ob hkratnem sodelovanju odzivne energije ter ustreznega dispozicijskega in zaščitnega sredstva dela; za izvedbo delovnega postopka je torej potreben sklop sredstev dela."

Zaradi izrazito sofisticirane obravnave snovi je jezik nujno bogat s tujkami, ki so večinoma strokovni izrazi. Vendar na drugi strani V.C. Malovrh uporablja številne domače izraze, ki poživljajo besedilo, posebno še tisti, ne tako redki arhaizmi.

Ob tem je treba omeniti, da bi bila besedilu potrebna lektorjeva in korektorjeva roka, ki bi popravili jezikovne in tipkarske napake.

Kljub vsem izraženim pridržkom knjigo priporočam vsem, ki se ukvarjajo z ekonomsko geografijo, saj jim bo ponujala številna spoznanja in vzbudila številna razmišljanja; seveda če bodo imeli toliko potrpljenja, da bodo delo prebrali v celoti.

Marijan M. Klemenčič

Dušan Plut

Brez izhoda? Svetovni okoljski procesi

Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1995, 189 strani

Konec preteklega leta je pri Državni založbi Slovenije kot prva knjiga v zbirki Geografija izšlo delo dr. Dušana Pluta z naslovom *Brez izhoda? Svetovni okoljski procesi*, ki na 189 straneh zgoščenega tiska obravnava najpomembnejše planetarne okoljske degradacijske procese, od segrevanja Zemlje, tanjšanja ozonske plasti, kislosti padavin, radioaktivnega obremenjevanja okolja in izgubljanja biološke raznovrstnosti. V prvem poglavju Sodobni civilizacijski procesi (megatrendi) avtor predstavlja širši okvir družbenih razmer in sprememb, kot so hitra rast svetovnega prebivalstva, rast proizvodnje in porabe, katerih posledice so pospešeno izčrpavanje neobnovljivih